

Erfgoedcellen

gangmakers
voor cultureel
erfgoed

Versterken
Verbinden
Vernieuwen
Vertrouwen

211 lokale besturen, goed voor ruim 6,2 miljoen inwoners en een enorme rijkdom en diversiteit aan cultureel erfgoed. Ziehier het werkterrein van de 27 erfgoedcellen in Vlaanderen en Brussel. Naar aanleiding van de nieuwe Vlaamse legislatuur stellen wij, de erfgoedcellen, ons graag (opnieuw) aan je voor. Wat is dat, een 'erfgoedcel'? Wat doen we voor en met partners? En wat zijn onze ambities en verwachtingen voor de toekomst?

Wat maakt een erfgoedcel zo bijzonder?

Cultureel erfgoed is overal. Uiteraard in de musea, erfgoedbibliotheken en archieven, maar ook bij honderden lokale erfgoedverenigingen en heemkringen. En evengoed bij kunstenaars, buurtcomités, onderwijsinstellingen, jeugdverenigingen ... die met erfgoed in de weer zijn. Om nog maar te zwijgen van de talloze en diverse ambachten, stoeten, dialecten, rituelen en tradities die Vlaanderen en Brussel rijk zijn. Met dit erfgoed gaan wij als erfgoedcellen aan de slag, samen met iedereen die zich daarbij betrokken voelt. Erfgoedcellen zijn allemaal verbonden met lokale besturen. We werken in de schoot van eenentwintig intergemeentelijke samenwerkingsver-

banden, in de vijf Vlaamse kunststeden en in Brussel. We zijn lokaal ingebed, maar werken binnen een Vlaams beleidskader.

Zo definieert het Cultureelerfgoeddecreet ons als “bovenlokale dienstverleners”. Maar wat zo’n bovenlokale dienstverlening dan inhoudt? Elke erfgoedcel legt andere accenten, telkens op maat van de eigen regio of stad. Tegelijk hebben we een werkwijze die ons kenmerkt en uniek maakt in het erfgoedland- schap in Vlaanderen en Brussel.

Een werkwijze met vier v’s:

Versterken

Elke erfgoedcel bestaat uit een compact team dat werkt voor een bepaalde regio of stad en met expertise in alle aspecten van de cultureel-erfgoedwerking. Denk aan erfgoedzorg, educatie en participatie. Binnen de regio of stad is de erfgoedcel het allereerste aanspreekpunt voor alle cultureel-erfgoedvragen van burgers, organisaties en besturen. Door onze expertise bieden we hulp op maat aan: we adviseren, bieden praktische ondersteuning en begeleiden ook projecten. Dankzij deze duwtjes in de rug, wat in beleidstaal onze “dienstverlenende rol” heet, geven we groeikracht aan het erfgoed uit de regio of stad.

Verbinden

Samenwerking stimuleren en mogelijk maken zit in ons DNA: erfgoedwerkers kunnen van elkaar leren en elkaar ook versterken. Daarom brengen we hen met elkaar in contact en investeren we doelgericht in ontmoeting en dialoog – het is de beste garantie dat kennis en expertise vindbaar, toepasbaar en inzetbaar zijn.

Cultureel erfgoed is geen eilandje, maar staat met beide voeten stevig in de samenleving. Daarom werken we graag en vaak samen met andere sectoren en domeinen, zoals onderwijs, welzijn, integratie, jeugdwerk, sport, toerisme ... We stimuleren leerkrachten, zorgverleners, jeugd- en buurtwerkers om met erfgoed aan de slag te gaan en ondersteunen hen daarin. Met deze *transversale* initiatieven mikken we hoog: we verhogen het draagvlak voor erfgoed en dragen ons steentje bij aan een sterkere sociale cohesie en het welzijn van mensen.

Vernieuwen

Vertrekken doen we altijd van het lokale erfgoed, maar tegelijk hebben we oog voor wat elders in Vlaanderen en Brussel leeft. Relevante thema's pikken we op, vertalen we op maat van onze regio of stad en we gaan er concreet mee aan de slag. Zoals de digitale omslag die ons leven en werk de laatste jaren sterk verandert. Daarbij helpen we lokale erfgoedspelers de digitale trein op en sluiten aan bij Vlaamse initiatieven, zoals de Vlaamse erfgoeddatabank, de ErfgoedApp en UiTinVlaanderen. Ook op tal van andere domeinen werken we nauw samen met Vlaamse organisaties, zoals het steunpunt FARO, de landelijke dienstverleners en de grotere musea en archieven. Zo verbinden we het lokale erfgoedwerk met een breder, Vlaams netwerk en zijn we een onmisbare schakel tussen het lokale en het Vlaamse niveau.

Net zoals de samenleving voortdurend evolueert, zit ook het cultureel erfgoed niet onder een zware, glazen stolp. We detecteren uitdagingen, spelen hierop in en schuwen daarbij het experiment niet. Meer nog, de schaal waarop we werken laat net experiment toe: behapbaar genoeg voor hechte samenwerking, met tegelijk voldoende kennis en erfgoed voor betekenisvolle interventies. Zo zetten verschillende erfgoedcellen de afgelopen jaren projecten met wijken op touw. Samen met buurtbewoners gaan we op zoek naar het cultureel erfgoed van deze wijken en treden ermee naar buiten. Actuele thema's in het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid, zoals participatie en co-creatie, inclusief werken en hedendaags verzamelen, komen samen in deze wijkprojecten. Ook al zijn ze hyperlokaal, toch zijn ze relevant voor de hele cultureel-erfgoedsector in Vlaanderen.

Vertrouwen

Elke erfgoedcel werkt op basis van een convenant – een afsprakenkader dus – tussen de betrokken lokale besturen en de Vlaamse overheid. Deze samenwerking is gestoeld op wederzijdse engagementen én vertrouwen tussen beide bestuursniveaus. Dit model bestaat bijna 25 jaar, heeft zijn meerwaarde bewezen en blijft ook vandaag effectief en relevant. Door onze lokale inbedding kunnen we inspelen op de dynamiek en eigenschappen van een stad of regio. Tegelijkertijd hebben erfgoedcelwerkers een sterk bovenlokaal netwerk én werken we met het Cultureelerfgoeddecreet binnen het Vlaamse beleidskader. Door deze unieke werkwijze leggen we de basis waarop andere erfgoedpartners verder kunnen bouwen, en versterken we het erfgoedweefsel in steden en gemeenten. Erfgoedcellen vormen zo letterlijk en figuurlijk het sluitstuk van het Vlaamse cultureel-erfgoedbeleid.

Klaar voor de toekomst

De Vlaamse Regering heeft in 2023 een stevige (en meer dan terechte) inhaalbeweging doorgevoerd in de subsidiëring van musea, archieven en andere landelijke erfgoedorganisaties. In 2026 is het aan de erfgoedcellen om opnieuw werkingsmiddelen aan te vragen bij de Vlaamse overheid. Wij branden van ambitie om de bestaande en goed werkende initiatieven verder te versterken. Maar ook om actuele uitdagingen effectief aan te pakken op het vlak van duurzaamheid, digitalisering en diversiteit.

We vragen dat de Vlaamse overheid haar engagement ten volle opneemt en ook voor ons de nodige middelen voorziet, zowel om de 27 bestaande erfgoedcellen te versterken als om de oprichting van nieuwe erfgoedcellen mogelijk te maken. Zo kunnen we, samen met de rest van de cultureel-erfgoedsector, echt werk maken van een breed gedragen, sterk verankerd en ambitieus erfgoedbeleid. Een beleid dat het erfgoed in al zijn diversiteit toegankelijk, relevant en actueel houdt.

Waar?

21 erfgoedcellen werken voor een intergemeentelijk samenwerkingsverband.

5 erfgoedcellen zijn verbonden aan een kunststad (Antwerpen, Brugge, Gent, Leuven en Mechelen).

In het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** is **Erfgoedcel Brussel** actief, verbonden aan de **Vlaamse Gemeenschapscommissie**.

Wie?

In Vlaanderen vallen **192 lokale besturen** onder een erfgoedcel, goed voor zo'n

5 miljoen inwoners.

Erfgoedcel Brussel werkt voor de **19 gemeenten** van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, goed

voor ruim **1,2 miljoen** inwoners.

Hoeveel?

De eerste erfgoedcellen werden opgericht in **2000**, in de steden.

Sinds **2003** worden ook erfgoedcellen bij intergemeentelijke samenwerkingsverbanden erkend.

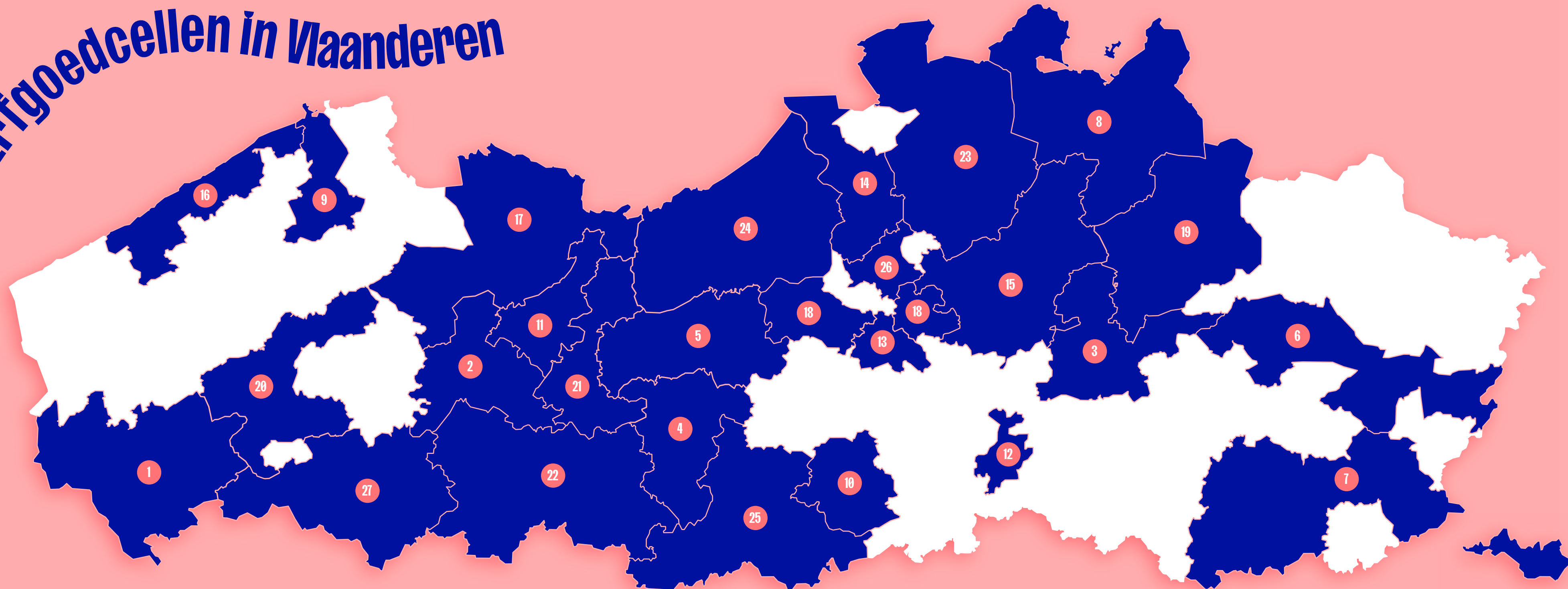
De volgende beleidsperiode voor de erfgoedcellen start op

1 januari 2027.

Op 1 april 2026 kunnen bestaande erfgoedcellen hiervoor **subsidies** aanvragen. Ook nieuwe erfgoedcellen kunnen dan een dossier indienen voor een erkenning.

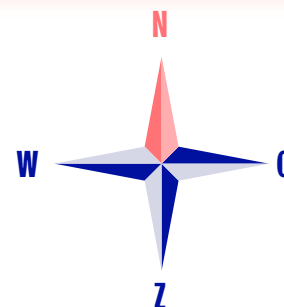
Erfgoedcellen in cijfers

Erfgoedcellen in Vlaanderen

De erfgoedcellen

1	CO ₇	9	Erfgoedcel Brugge	18	Rivier&Land
2	Cultuurregio
Leieschelde	10	Erfgoedcel Brussel	19	Stuifzand
3	de Merode	11	Erfgoedcel Gent	20	TERF
4	Denderland	12	Erfgoedcel Leuven	21	Viersprong
5	Dijk 92	13	Erfgoedcel Mechelen	22	Vlaamse Ardennen
6	ECRU Erfgoed	14	ErfgoedLab
Antwerpen	23	Voorkempen
7	Erfgoed
Haspengouw	15	Kempens Karakter	24	Waasland
8	Erfgoed
Noorderkempen	16	Kusterfgoed	25	Zender
		17	Meetjesland -
COMEET	26	Zuidrand
				27	zuidwest

Getuigenissen uit de praktijk

Wat kan een erfgoedcel nu concreet betekenen voor lokale besturen, erfgoedorganisaties, andere sectoren en burgers?

Een paar getuigenissen,
uit de eerste hand.

De blik van lokale besturen

“De oprichting van de erfgoedcel is een van de belangrijkste verwezenlijkingen in mijn reeds 18-jarige burgemeesterschap. Het is een van die typische beleidsdomeinen waarvoor lokale besturen vroeger geen of weinig capaciteit en deskundigheid in huis hadden ... en dus erg kwetsbaar waren. De werking van de erfgoedcel met een intergemeentelijke, integrale en transversale aanpak past perfect bij de **professionalisering** van de steeds belangrijker wordende lokale besturen. Mijn oprechte dank en ook aanmoediging aan alle Vlaamse erfgoedcellen.”

Lieven Janssens, burgemeester Vorselaar en als academicus (UA) tevens opdrachthouder 'Toekomstvisie op het lokaal en binnenlands bestuur in Vlaanderen'

“Dankzij de erfgoedcel is onze **blik op erfgoed verbreed** en wordt er beter voor dat erfgoed gezorgd. De erfgoedcel brengt zowel erfgoedprofessionals als -vrijwilligers samen, zorgt voor financiële ondersteuning en vormt een van de drijvende krachten achter bovenlokale initiatieven zoals de oprichting van een regionaal erfgoeddepot. Kortom, sinds de oprichting van de erfgoedcel kijken onze steden en gemeenten anders naar hun erfgoed.”

Steven Masil, coördinator van Musea, Toerisme en Erfgoed Wervik

De blik van erfgoedorganisaties

“In de loop van de voorbije jaren hebben het Mijnmuseum en de erfgoedcel geregeld samengewerkt: voor educatieve programma’s, voor tijdelijke expo’s, voor digitalisering van archieven ... Telkens ontstaat er een vruchtbare wisselwerking tussen het museum en de erfgoedcel. Misschien wel de grootste troef van de erfgoedcel is de **laagdrempeiligheid** van de organisatie. De erfgoedcelmedewerkers staan met beide voeten in het veld: ze zijn nadrukkelijk aanwezig in de regio, direct aanspreekbaar en vlot bereikbaar. Ze stellen hun uitgebouwde netwerk graag ter beschikking van de regio.”

Filip Delarbre, conservator Mijnmuseum Beringen

“De erfgoedcel is op vele vlakken een belangrijke partner van onze heemkundige kring. Dankzij de erfgoedcel kunnen we ons onderzoek valoriseren in bredere erfgoedprojecten en surfen we mee op bovenlokale communicatiekanalen. Op andere vlakken daagt de erfgoedcel ons dan weer uit om onze werking naar een **hogere niveau** te tillen. Zo heeft de erfgoedcel onze heemkundige kring geholpen om de collecties te digitaliseren en in te voeren in de erfgoedbank Made in Denderland. Door die digitale sprong hebben zich oneindig veel mogelijkheden geopend om erfgoed naar een breder en divers publiek te brengen.”

Lut Bavay, bestuurslid Heemkundige Kring Erpe-Mere

De blik uit andere sectoren

“De erfgoedcel begeleidde Circus Ronaldo eerst bij de opmaak van een succesvol subsidiedossier en helpt ons nu bij de **inventarisatie** van een uitgebreid en divers archief. Dit was voor alle betrokkenen een ontdekkingsreis, maar de medewerkers slaagden erin om een structuur te vinden in al het archiefmateriaal en om een stappenplan op te stellen. De erfgoedcel begeleidde ons nauwgezet bij de uitvoering van deze stappen en reikte ons ook ervaren **vrijwilligers** aan om te helpen bij het inventariseren. Op dit moment werken we zelfstandig met de vrijwilligers verder, maar bij twijfels of vragen mogen we nog altijd aankloppen bij de erfgoedcelmedewerkers.”

Lesley Verbeeck en Frauke Verreyde, resp. zakelijke leiding en productie, Circus Ronaldo, Mechelen

“Bij De Lovie vzw, een zorginstelling in een kasteelpark, gaan zorg, erfgoed en natuur hand in hand. De erfgoedcel speelt voor ons een cruciale rol om **bruggen te bouwen** met de erfgoedsector. Ze denkt actief mee, laat ruimte voor de inbreng van onze bewoners én reikt nieuwe inzichten aan. Haar brede blik biedt niet alleen zuurstof aan ons erfgoed, maar ook aan de leefwereld van de vele mensen die in het park wonen, werken en schoollopen. Zo werken we samen aan een inclusievere maatschappij waar erfgoed, natuur en zorg harmonieus samen gedijen.”

Michelle Caulier, publiekswerker De Lovie vzw, Poperinge

“De erfgoedcel heeft onze school gecontacteerd om samen een erfgoedspel uit te werken. Dit was voor ons en de leerlingen een unieke kans, want onze leerlingen weten over het algemeen niet echt wat erfgoed is. Door het spel leerden ze al **spelenderwijs** het erfgoed en de gemeente beter kennen. Ook het proces op zich was een fantastisch avontuur. Onder **deskundige begeleiding** van de erfgoedcelmedewerkers werkten we dit spel uit, samen met een andere school en de heemkring. Deze contacten waren enorm verrijkend en vormden een mooie uitbreiding van ons netwerk.”

Chantal Fontana, Leerkracht GO! Campus Erasmus, Zelzate

De blik van de burgers

“De erfgoedcel is een **warme thuis** voor verschillende culturen. Ze begrijpt dat erfgoed van de **hele wereld in onze stad** te vinden is. Ze weet hoe culturen zich kunnen tonen in verschillende evenementen. De erfgoedcel is creatief en ondersteunde de Chinese gemeenschap met het maken van reus Da Tong, geïnspireerd op een krijger uit het terracottaleger. Dit is een prachtig voorbeeld van het integreren van Chinees erfgoed in het Vlaamse culturele landschap.”

Rong Lu, voorzitter van Nihao, een vereniging die de banden wil versterken tussen de Chinese gemeenschap en de Leuvenaars

“De erfgoedcel schenkt aandacht aan het erfgoed dat wij als **buurtbewoners en vrijwilligers** koesteren. Ze omkadert zowel het erfgoed als onze activiteiten professioneel. Zo versterkt ze de zichtbaarheid en de betekenis ervan.”

Paul De Vroey, actieve buurtbewoner, Antwerpen-Noord

Meer weten over de erfgoed- cellen?

surf
naar
www.erfgoedcellen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

V.U.:
Steven Defoor,
Grote Markt 21,
2800 Mechelen
vormgeving: Broos Stoffels